

Biztosan tudjuk, hogy miután visszavonult a londoni színházi életből, Shakespeare még két darabot írt John Fletcherrel, a fiatalabb nemzedékhez tartozó, közkedvelt színpadi szerzővel közösen: A két nemes rokont és egy Cardenio címűt, Cervantes Don Quijotéjának egyik epizódjából. Az utóbbi, úgy látszik, végképpen elveszett négy évszázad folyamán valamikor; de kétségtelenül létezett: 1653-ban, jóval a költő halála után, Shakespeare neve alatt szerepel a könyvtárosok jegyzékében. Meg kellett lennie még a 18. században is: 1727-ben előadták Londonban Lewis Theobald Double Falsehood (Kétszeres hűtlenség) című drámáját, amely a szerző állítása szerint nem más, mint az átdolgozott Cardenio. (A következő évben a szöveg kétszer is megjelent nyomtatásban.) Akkoriban nem sok figyelmet szenteltek ennek az állításnak, érdekes módon a 20. század végén, az 1990-es évek elején kezdtek komolyan foglalkozni vele; egyes modern kutatók nem tartják lehetetlennek, hogy shakespeare-i részletek vannak Theobald szövegében.

De hamarosan erősebb vetélytárs került a porondra: 1994-ben Charles Hamilton neves írásszakértő azzal lepte meg a világot, hogy a Cardenio nem veszett el, fennmaradt: voltaképpen azonos azzal a jobb híján The Second Maiden's Tragedy címen emlegetett drámával, amelyet általában (azóta is) annak a Thomas Middletonnak tulajdonítanak, akinek neve a „kánoni” Athéni Timon, sőt a Macbeth révén is kapcsolatba került a Shakespeare-ével. A The Second Maiden's Tragedy 1611-es, tehát hihetőleg eredeti példányának kézírását ugyanis Hamilton egyértelműen azonosította a költő végrendeletének kézírásával, amely szerinte minden kétséget kizáróan Shakespeare-től származik. Ami mégis fölöttébb meggondolkoztató: ez a dráma a Cardenióval egy időben külön tételként szerepelt a könyvtárosok jegyzékében.

A mű kétségtelenül nem érdektelen alkotás, sok gyöngye, sőt ellenszenves oldala mellett megkapó drámai erényekkel dicsekedhet – de huszonhat „kánoni” színmű fordítása után ki merem mondani: egyetlen pillanatig sem éreztem benne Shakespeare kezét és szellemét. A kérdés eldöntése persze az angolokra tartozik. Az oxfordi Burton Taylor Theatre 2004 márciusában Cardenio címmel Shakespeare műveként mutatta be a darabot, elsőnek Angliában – miután Los Angeles két évvel megelőzte, és már több színház követte példájukat.

Shakespeare-ről alkotott képünk teljességéhez mindenképpen hozzátartozik ennek a drámának az ismerete is.

A darab angol címe nyelvünkön alkalmatlan; a Cardenio túlságosan kétséges. A magyar szöveghez választott cím a fordító leleménye.

Kategória: színház

Denumire autor: Jánosházy György

Látó Szépirodalmi Folyóirat